

Södertörns högskola

Kort om högskolan

Över 12 000 studenter läser idag vid Södertörns högskola, som inrättades efter ett riksdagsbeslut 1995. Utbyggnaden av den högre utbildningen i södra Storstockholm hade då utretts under lång tid. Bakgrunden var bland annat att övergången till högre studier var låg i södra Storstockholm, arbetslösheten var hög och segregationsproblemen tenderade att växa. Södertörns högskola hade alltså redan från start ett speciellt uppdrag att arbeta med breddad rekrytering. Våren 2006 lämnade högskolan en (uppdaterad) universitetsansökan till regeringen.

Våren 2006 beslutades att grundutbildningen vid Södertörns högskola skulle koncentreras till Campus Flemingsberg. Det innebär i praktiken att högskolans andra campus, i Haninge, på sikt läggs ner.

Södertörns högskola har formulerat som mål att bedriva utbildning och forskning som är mångvetenskaplig och mångkulturell samt syftar till medborgarlig bildning. För att nå detta mål samarbetar högskolan med andra lärosäten kring utbildningar, t.ex. Karolinska Institutet och KTH.

Andel med högutbildade föräldrar, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Södertörns högskola	30	31	30	30	30
Jämförelsetal *	1,24	1,29	1,23	1,22	1,21

*Ett jämförelsetal över 1 innebär en *högre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Andel med arbetarbakgrund, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Södertörns högskola	22	21	21	23	23
Jämförelsetal *	0,75	0,72	0,78	0,82	0,80

*Ett jämförelsetal under 1 innebär en *lägre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Andel med utländsk bakgrund, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Södertörns högskola	24	26	27	28	30
Jämförelsetal *	1,09	1,10	1,06	1,12	1,13

*Ett jämförelsetal över 1 innebär en *högre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Källa: Registerdata SCB/Högskoleverket

Tabellerna visar en oförändrad hög andel studenter med högutbildade föräldrar. Andelen är dock relativt låg med hänsyn till nivån i Stockholmsområdet och jämfört med andra lärosäten i Stockholmsområdet. Dessutom visar andelen studenter med arbetarbakgrund en viss ökning de senaste åren.

På Södertörns högskola är andelen studenter med utländsk bakgrund något högre än genomsnittet för befolkningen i rekryteringsområdet. Andelen visar också en ökande trend.

Kvarvaro efter två års studier*, registrerat nybörjarläsåret 2003/04, procent

Föräldrars utbildningsnivå	Kvar	Annat lärosäte	Ej kvar	
Högst gymnasial (=låg)	54	15	31	100
Eftergymnasial (=hög)	47	21	32	100
Alla	50	18	31	100

*Registrering 2005/06, gäller programstudenter som börjat på minst treåriga program 2003/04
Källa: SCB, bearbetning Högskoleverket

Hälften av studenterna vid Södertörns högskola finns kvar efter ett par år av dem som började läsåret 2003/04, vilket är en låg siffra relativt andra högskolor; betydligt fler lämnar studierna helt och hållet än vid andra lärosäten. Bland de studenter som hoppar av studierna finns ingen egentlig skillnad mellan dem som har högutbildade och dem som har lågutbildade föräldrar. Studenter med högutbildade studenter har däremot i betydligt högre utsträckning bytt till annat lärosäte.

Utbildningsutbud

Södertörns högskola bedriver grundutbildning inom humaniora, samhällsvetenskap, teknik och naturvetenskap. De största områdena är samhällsvetenskap, humaniora och juridik där sammanlagt 67 procent av studenterna läser. Här finns också en lärarutbildning med interkulturell profil. Lärarutbildningen, som omfattar cirka 500 studenter (15 procent), är högskolans enda utbildning med yrkesexamen.

Omkring 60 procent av studenterna läser på något av de 31 erbjudna utbildningsprogrammen och 40 procent läser fristående kurs (det finns ca 350 kurser att välja mellan).

Södertörns högskola har arbetat på annorlunda vis med att attrahera sökande från underrepresenterade grupper än genom att satsa på yrkesinriktade utbildningar. Exempelvis valde man tidigt att utveckla mångvetenskapliga utbildningsprogram med – enligt högskolan – en tydlig profil som indi-

kerar var framtidens arbetsmarknad finns. Högskolan medverkar även i några KY-utbildningar.

Omfattningen av distansutbildning vid Södertörns högskola ökar. Antalet kurser har fördubblats, från 13 (2005) till 26 kurser (2006) och antalet helårsstudenter ökade samma tidsperiod med drygt 35 procent, till 129 helårsstudenter. De flesta kurser är fortbildningskurser och omfattar 5–10 poäng. Högskolan erbjuder även distansutbildning inom t.ex. genusvetenskap, naturvetenskap och historia.

Högskoleförberedande utbildningar

Södertörns högskola har utformat flera utbildningar för att underlätta övergången till högre studier. Akademiskt startår är en ettårig kurs som ges i samarbete med Botkyrka folkhögskola, där hälften av kursen ges på högskolenivå. Av de 37 studenter som läste startåret våren 2006 fortsatte 26 sina studier på programutbildningar vid Södertörns högskola.

Naturvetenskapligt basår ges i samarbete med ett gymnasium i Huddinge och innehåller kurser i biologi, fysik, kemi och matematik. Efter basåret är studenterna garanterade plats vid några av de naturvetenskapliga programmen på högskolan. Omfattningen är dock liten, och av de 12 studenter som slutförde basåret 2006 fortsatte endast två sina studier vid högskolan.

Kursen Introduktion till högskolestudier (20 poäng) varvar teoretiska och praktiska moment för att förbereda studenterna för kommande akademiska studier. Kursen har getts sedan 1998 och följdes av 105 studenter 2006.

Dessutom har högskolan startat en collegeutbildning i samarbete med stadsdelsnämnden i Rinkeby. Hösten 2006 började ett trettioalv studenterna på kursen. Högskolan konstaterar att en majoritet av studenterna kommer från invandrargrupper som traditionellt har låg övergång till högre utbildning.

Förändringar under perioden

Södertörns högskola har under de senaste åren genomfört tre stora förändringar, varav två bedöms påverka utbildningsutbudet och rekryteringsmönstret på lång sikt, och en framförallt påverkade antagningen höstterminerna 2004 respektive 2005.

År 2004 förändrades högskolans planeringsförutsättningar radikalt då regeringen beslutade att frysa takbeloppet vid 2005 års nivå. Ett omfattande omstruktureringsarbete inleddes under 2004 för att anpassa kursutbud och kostnadsbild till de nya förutsättningarna. Det skedde en intern omfördelning av platser från humaniora/samhällsvetenskap/juridik till naturvetenskap/teknik och lärarutbildningen. Också som en följd av det frysta takbeloppet minskade studentutrymmet inom programutbildningarna, och utbudet av fristående kurser sjönk med drygt tio procent. Omfördelningen innebar en minskad antagning eftersom prislappen för exempelvis naturveten-

skap/teknik är tre gånger så hög som motsvarande för humaniora/samhällsvetenskap/juridik. En annan konsekvens var att högskolan minskade antalet helårsstudenter med nästan tio procent 2005. Sedan dess har återigen planeringsförutsättningarna ändrats, i och med att regeringen höjde takbeloppen inför 2006. Det omstruktureringsarbete som högskolan genomfört väntas få full effekt 2007.

Mellan 2003 och 2006 har antalet studenter inom naturvetenskap och teknik ökat med drygt 50 procent, och utgör nu 18 procent av studenterna vid högskolan. Även lärarutbildningens volym har ökat, med 118 procent sedan 2003. Samhällsvetenskap och humaniora är de områden som minskat mest.

Södertörns högskola beslutade att avveckla tyska, ryska, polska, franska och spanska som egna ämnen 2005. Den språkundervisning som ingår i vissa program sker sedan dess i samverkan med Stockholms universitet.

Studentrekrytering

Södertörns högskola rekryterar i första hand sina studenter från Stockholmsregionen – under 00-talet har mellan 70 och 78 procent av nybörjarna kommit från Stockholms län. Högskolan har med sitt läge en speciell rekryteringssituation. De omgivande kommunerna har höga andelar invånare med utländsk bakgrund. Traditionellt har också invånarna i Södertörn en lägre utbildningsnivå än invånarna i många andra delar av Storstockholm. Det geografiska läget i kombination med det särskilda uppdraget gör att Södertörns högskola har goda förutsättningar att arbeta för att rekrytera underrepresenterade studentgrupper.

Studenterna som läser på Södertörns högskola är något yngre än riksgenomsnittet: 55 procent var yngre än 25 år och 9 procent äldre än 34 år.

Allmän verksamhet för rekrytering

Strategin för rekryteringen är enligt Södertörns högskola att studentpopulationen ska vara en spegelbild av det omgivande samhället både socialt och etniskt. Avdelningen för information och kommunikation har huvudansvaret för nyrekryteringen av studenter till högskolan. Rekryteringsinsatserna har riktats mot såväl gymnasieelever som andra vuxna utanför högskolan genom bland annat kampanjer på internet, i kollektivtrafiken och annonsering i massmedia. Högskolan deltar även vid olika utbildningsmässor i regionen.

Studiekatalogen har gått ut till alla elever i Mälardalsregionen som läser sista terminen på ett gymnasieprogram. Katalogen har även distribuerats till bibliotek, arbetsförmedlingar och folkhögskolor över landet. Särskilda broschyrer har producerats om svårrekryterade utbildningar, exempelvis naturvetenskapliga program och spridits vid mässor och studiebesök. Ett tiotal

studiebesök har anordnats på högskolan, samt studievägledarträffar och öppet hus. Högskolan har också gjort besök på 40 skolor i regionen.

Återrekrytering av redan verksamma studenter sker via avdelningen för studieinformation i form av studentservice, karriärvägledning m.m.

Verksamhet för breddad rekrytering 2003–2005

Södertörns högskola menar att ambitionen och kunskapen om breddad rekrytering till högskolan genomsyrar hela rekryteringsarbetet, men har även vidgat begreppet till att omfatta utbildningens upplägg; vilket stöd olika grupper kan få under sina studier, hur högskolan arbetar med att förhindra onödiga avhopp och hur högskolan bidrar till att studenterna får arbete efter examen.

Högskolans arbete med breddad rekrytering och mångfald under perioden 2003–2005 har delats in i fyra kategorier: att "väcka tanken" om högre studier, att påverka påverkarna, att ge högskoleintroducerande utbildningar (se ovan) samt att skapa en bra miljö för alla.

Att väcka tanken om högre studier

I dialog med de kommuner som ligger i högskolans närområde har ökad övergång till högre utbildning identifierats som en prioriterad fråga. För att väcka intresse för högre studier har högskolan arbetat med *uppsökande verksamhet*. En del i detta arbete är högskolans studentambassadörer. Dessa är själva studenter på högskolan och högskolans mål är att de både ska representera olika utbildningar och visa på den bredd som finns bland högskolans studenter när det gäller exempelvis social och etnisk bakgrund. Den uppsökande verksamheten innefattar också deltagande i lokala arrangemang i olika stadsdelar eller kommuner, besök på grund- och gymnasieskolor samt djupare samarbete med ett par gymnasieskolor. Som ett led i att nå studenter som inte kommer till traditionella rekryteringsmässor deltog högskolan i den första Gringomässan våren 2006.

Södertörns högskola samarbetar också med andra högskolor i Stockholmsregionen och inom Stockholms akademiska forum om breddad rekrytering.

Att påverka påverkarna

För att nå ungdomar som kommer från studieovana miljöer har Södertörns högskola arbetat med att påverka de personer som högskolan tror har möjlighet att påverka och stödja valet att studera vidare. Under 2003 och 2004 arrangerades flera träffar med regionens studievägledare, rektorer från gymnasieskolorna i regionen och besök samt informationstillfällen för arbetsförmedlare. Högskolan har också arrangerat möten riktade till olika invandrarföreningar.

År 2003 fick Södertörns högskola medel från rekryteringsdelegationen för projektet *Insatsledare som studieguider*. Insatsledare var det namn som användes inom Storstadssatsningen på personer i stads- och kommundelar som arbetade praktiskt med att informera om vad som krävs för att komma in på högskolan. Dessa insatsledare var till exempel bibliotekarier, lärare, rektorer och fritidsledare. Inom projektet bedrevs läxläsning i Skärholmen och Rinkeby med hjälp av studenter från grundkursen i sociologi vid Södertörns högskola, samt genomfördes en studie om ungdomars attityder till skolan, studier och arbetsliv. Syftet med projektet var att förena praktiskt arbete med breddad rekrytering och forskning kring hur högskolorna kan nå nya grupper. Högskolan ser projektet som ett gott exempel på samverkan med det omgivande samhället där kunskap och vetande på lärosätet kan berika allmänheten, näringslivet, den offentliga sektorn och olika organisationer.

Att skapa en bra miljö för alla

Södertörns högskola var en av de första i landet med att anordna en *språkverkstad* där studenterna kan få hjälp med sina akademiska texter, muntlig framställning och studieteknik. Verksamheten håller på att utvecklas och breddas.

Högskolan har viss verksamhet för att underlätta övergången från studier till arbete i form av karriärvägledning, praktikplatser och arbetsmarknadsdagar.

En del verksamhet har startat under 2006 som förtjänar att lyftas fram i det här sammanhanget. En sådan är *tidig väckarklocka*, som avser att motverka avhopp genom ett system med obligatoriska kontrollstationer där man stämmer av studieprestationen och hur den enskilde studenten upplever studiesituationen. Systemet som håller på att utvecklas avser att kunna slå larm tidigt om studenten börjar komma efter.

Nämnas ska också det *mentorsprogram* som startade inom två utbildningsprogram hösten 2006. Det är öppet för alla studenter, men syftet är framför allt att fånga upp dem som kommer från studieovana miljöer alternativt har föräldrar som utbildats i en annan kulturell kontext, och att motverka tidiga avhopp.

Södertörns högskola erbjuder andaktsrum och har rutiner för ersättnings-tillfällen för examinationer som sammanfaller med religiösa högtider. Dessutom håller högskolan kurser för personalen för att öka den interkulturella förståelsen.

Studentkårsprojekt

Projektet *Högskola-skola* startade på initiativ av Södertörns högskolas studentkår våren 2004. Syftet var att motverka den sociala snedrekryteringen till högskolan genom att erbjuda läxläsningshjälp. Denna är inriktad på

grundskolelever mot bakgrund av att det ofta kan vara för sent att inspirera gymnasieelever till högre studier.

Reell kompetens och alternativt urval

Södertörns högskola gjorde under 2006 omkring 15 bedömningar av reell kompetens varav de flesta för särskild behörighet. Tio sökande beviljades behörighet genom reell kompetens.

Nitton studenter som läst akademiskt startår fick 2006 garantiplats på någon av högskolans kurser eller program. Alternativt urval har inte i övrigt använts eftersom de flesta utbildningar antar samtliga behöriga sökande.

Uppföljning och utvärdering

I en enkätundersökning bland högskolans alumner gjord 2006 – *Vart tar studenterna vägen efter studietiden?* – svarade drygt 70 procent att de hade arbete. Undersökningen ger även en bild av studenternas studiebakgrund och en fingervisning om vilka som slutför utbildningen vid Södertörns högskola. Det rör sig om en övervägande majoritet kvinnor, drygt 65 procent. Den andel respondenter som uppger att de har en icke-akademisk bakgrund är väsentligt högre än andelen nybörjare med den bakgrunden. En jämförelse som högskolan gjort med en motsvarande undersökning från 2003 visar att andelen studenter med icke-akademisk bakgrund har ökat. Som ett resultat av den senaste undersökningen kommer högskolan t.ex. att fokusera på att förbättra arbetslivsanknytningen av utbildningar inom humaniora, samhällsvetenskap och teknik.

Under 2006 genomfördes även en studerandeenkät för att ta reda på vad studenterna tycker om sin utbildning, lokalerna, den psykosociala miljön m.m. Den visade bland annat att 63 procent av studenterna arbetar vid sidan om studierna. Högskolan planerar att använda enkätsvaren i handlingsplaner för de berörda områdena.

En uppföljning av högskolans Språkverkstad har visat ett behov av breddat stöd till studenterna. Högskolan beslutade därför 2006 att utveckla verksamheten till en "Studieverkstad".

Högskoleverkets bedömning

Utfall i förhållande till förutsättningar

De sista åren har förutsättningarna för rekryteringen till Södertörns högskola förändrats, med ett begränsat utrymme för expansion och en förändring av utbildningsutbudet. I någon grad har detta påverkat rekryteringen under den studerade perioden, med i princip oförändrade andelar av studenter från underrepresenterade grupper. I högskolans tioåriga historia har man dock åstadkommit en hel del för en ökad och breddad rekrytering av vissa grup-

per till högre utbildning i Stockholms län. Högskolan har t.ex. lyckats rekrytera en hög andel studenter med utländsk bakgrund, vilket är en indikator på att det aktiva rekryteringsarbetet i områden som Rinkeby och norra Botkyrka haft effekt.

Södertörns högskola nämner att en stor utmaning gäller att förbättra studenternas genomströmning. Att en hög andel av studenterna arbetar vid sidan om studierna är något som sannolikt påverkat genomströmningen på ett negativt sätt. Att bedriva högskolestudier och samtidigt arbeta är en svår ekvation att lösa för den enskilda individen.

Hur man arbetat med breddad rekrytering

Södertörns högskola ser breddad rekrytering i ett helhetsperspektiv. Detta inkluderar förutom rekryteringsverksamheten också utbildningens upplägg, vilket stöd olika grupper kan få under sina studier, hur högskolan arbetar med att förhindra avhopp och hur högskolan försöker underlätta för studenterna att finna arbete efter examen.

Högskolan framhåller också synsättet att det finns stora vinster med en breddad rekrytering; både i seminarierummet, där olika perspektiv kan mötas, och ur ett demokratiskt samhällsperspektiv. De modeller Södertörns högskola valt att arbeta med för breddad rekrytering är i högsta grad integrerade delar av rekryteringsarbetet inom lärosätet.

Södertörns högskola har tio års erfarenhet av att rekrytera studenter från underrepresenterade grupper. Mot bakgrund av denna erfarenhet påpekar högskolan att det svåraste är att bryta traditionella klassmönster. Attityder och förväntningar från personer i närområdet, och framför allt föräldrarnas utbildningstradition, är det mest betydelsefulla i beslutet att välja eller välja bort högre utbildning.

Högskoleverket ser som det kanske mest intressanta och speciella hur Södertörns högskola har arbetat med att attrahera sökande från studieovana miljöer på ett annorlunda vis än genom att satsa på yrkesinriktade utbildningar – som är den modell som många andra högskolor har valt. Istället har Södertörns högskola satsat på att utveckla tvärvetenskapliga utbildningsprogram med en tydlig profil och att utveckla arbetslivskopplingen inom vissa teoretiska utbildningar. Detta visar på en vilja att rekrytera underrepresenterade grupper som avviker från tanken om särskilda utbildningar för särskilda grupper.

Lärosätet har också satsat en del på att öka den interkulturella kompetensen bland personalen och har gjort den till en viktig del av den pedagogiska utbildningen och kompetensutvecklingen av lärare.

Det fortsatta arbetet

I mångfaldsplanen för 2005–2008 slår högskolan fast att ett brett mångfaldsperspektiv ska gälla i marknadsföring av och rekrytering till utbildning-

arna. Detta perspektiv ska gälla etnicitet, religion, sexuell läggning, funktionshinder, kön och social bakgrund.

Ovan har beskrivits att grundutbildningen ska koncentreras till campus Flemingsberg. För att förebygga eventuella negativa effekter av detta på övergången till högre studier från Södertörnsområdet har högskolan initierat ett samverkansprojekt med kommunerna och företagen på Södertörn. Syftet med projektet är att intensifiera samverkan och om möjligt skriva en programförklaring med de enskilda kommunerna där åtgärderna för att öka övergången till högre studier har en framträdande roll.

Högskolan framhåller själv ett par strategiskt viktiga val inför framtidens arbete. Ett sådant är att hantera situationen med en hög andel av studenterna som arbetar parallellt med studierna. Ett alternativ kan vara att erbjuda fler utbildningar med flexibilitet i tid och rum. Ett annat kan vara *Cooperative Educations*, som används på Högskolan Väst, där studenterna kan varva avlönat arbete och studier.

En annan utmaning är hur man ska kunna underlätta studenternas övergång från studier till arbete, och på det området tycks Södertörns högskola ligga långt framme i tänkandet. Man lyfter fram problemet med en dold diskriminering på arbetsmarknaden. För att angripa problemet ställs allt högre krav på goda relationer mellan potentiella arbetsgivare och högskolans utbildningar, och man lägger också stor vikt vid arbetet att utveckla kopplingen mellan utbildning och arbete.

Södertörns högskola har breddat rekrytering som en del av sitt uppdrag, och har också ett mer fördjupat och medvetet sätt att arbeta med frågorna än de flesta lärosäten. Högskolans ambition att ta sig an hela uppgiften, från rekrytering till arbete för ett brett studentunderlag, är mycket positiv och bör kunna ge goda resultat i ett längre perspektiv.